

AVOKATI I POPULLIT

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT
Seksioni i Veçantë

Tel/Fax: +355 4 2380 300/315
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot.
Nr. Dok.202300964/5

Tiranë ___/___/2023

Lënda: *Rekomandim për marrjen e masave për pagesën e këstit të katërt të dëmshpërblimit, znj.D.P, trashëgimtares së të dënuarit politik M.A.P*

MINISTRISË SË FINANCAVE DHE EKONOMISË
SEKRETARIT TË PËRGJITHSHËM
Znj. Risena XHAJA

Tiranë

E nderuar zonja Xhaja,

Në institucionin e Avokatit të Popullit, ashtu sikurse jeni në dijeni nëpërmjet komunikimit të vazhdueshëm për trajtimin e rasteve të dëmshpërblimit të ish të dënuarve politikë dhe trashëgimtarëve të tyre, është regjistruar ankesa e shtetases **D.P.**

Kjo shtetase ka parashtruar në ankesën e saj se si trashëgimtare e ish të dënuarit politik, M.A.P. Ajo ka përfituar vetëm 3 këste të dëmshpërblimit të përcaktuar dhe është në pritje të këstit të 4, por ka kaluar kohë e gjatë dhe ende nuk e ka marrë, pavarësisht interesimit nga ana e saj.

Për të bërë të mundur ndjekjen e këtij rasti, kemi kërkuar informacion në Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë nëpërmjet shkresës nr.K2/D12-2 prot., datë 07.11.2023. Duke qenë se nuk na është kthyer përgjigje, kemi përsëritur kërkesën me nr.K2/D12-3 prot., datë 07.12.2023.

Me shkresën nr.20571/1 prot., datë 07.12.2023 Ministria e Financave dhe Ekonomisë referon si më poshtë vijon:

“Në zbatim të ligjit nr.9831, datë 12.11.2007 “Për dëmshpërblimin e ish të dënuarve politikë të regjimit komunist”, i ndryshuar, Ministria e Financave dhe Ekonomisë është autoriteti përgjegjës për shpërndarjen e dëmshpërblimit, të miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave, në mënyrë proporcionale në tetë këste të barabarta, deri në shpërndarjen e plotë të shumës së dëmshpërblimit.

*Ju informojmë se dosja në fjalë, e ish të përndjekurit politik z.M.A.P, me nr.***** e miratuar me VKM nr.382, datë 19.05.2010 është publikuar në faqen zyrtare të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë në datën 14.09.2022, për përfitimin e kështit të katërt dhe mbart numër pagese 75.*

Bazuar në nenin 14 të ligjit nr.9831, datë 12.11.2007 “Për dëmshpërblimin e ish të dënuarve politikë të regjimit komunist”, i ndryshuar, i cili parashikon se:

“Brenda një afati 3 mujor nga data e publikimit të listës, të gjithë ish të përndjekurit/trashëgimtarët, të cilët janë pjesë e saj, duhet të dorëzojnë në strukturën përgjegjëse të Ministrisë së Financave dokumentet e parashikuara në aktet nënligjore që janë nxjerrë në zbatim të ligjit.

Kur një ish i dënuar politik ose trashëgimtarët e ish të dënuarit politik nuk dorëzojnë dokumentacionin e kërkuar brenda afatit të parashikuar në paragrafin e mësipërm, i jepet një afat shtesë deri në 30 ditë. Në rast se dokumentacioni i kërkuar nuk dorëzohet edhe pas kalimit të afatit shtesë (30 ditë), pagesa i kalon personave që kanë dorëzuar dokumentet e duhura dhe janë të gatshëm për pagesë.

Personat të cilët nuk dëmshpërblehen, për shkak të mosplotësimit të dokumenteve, gëzojnë të drejtën për të marrë kështin e kësaj pagese në fazën tjetër, por jo më vonë se tre vjet pas publikimit të emrit për herë të parë në faqen zyrtare”.

Nga verifikimi i regjistrit të protokollit dhe i dokumentacionit fizik të administruar në dosjen fizike, nuk rezulton që znj.D.P të ketë përditësuar dokumentet e kërkuara sipas shqyrtimit juridik të publikuar. Në dosjen fizike disponojmë prokurën e posaçme me nr.9771 rep., nr.6805 kol. hartuar në datën 20.12.2019 nga Zyra e Noterisë Tiranë, objekt i së cilës është e drejta e tërheqjes të shumës së dëmshpërblimit për pjesën që i takon secilit prej fëmijëve të ish-të dënuarit politik: znj.A.D, z.K.P dhe z.T.P.

Sa më sipër, znj.D.P duhet të depozitojë:

- 1. Dokumentin e identitetit të rinovuar për tre fëmijët e saj (fotokopje ID-je ose pasaportë e vlefshme);*

2. *Dokument identiteti të rinovuar dhe vërtetimi i llogarisë bankare i përditësuar të hapur në njërin prej bankave të nivelit të dytë që operon në territorin e Republikës së Shqipërisë, në monedhën lek për znj.D.P.*”

Në përmbushje të mandatit të tij kushtetues, Avokati i Popullit ka qenë dhe mbetet i angazhuar në misionin e tij të mbrojtjes, garantimit dhe promovimit të të drejtave të njeriut.

Një vëmendje e veçantë u është kushtuar të drejtave të ish të dënuarve/përndjekurve politikë apo të të afërme/trashëgimtarëve të tyre që vijojnë të vuajnë pasojat e rënda të ish-regjimit diktatorial.

Pavarësisht se kanë kaluar tashmë **33 vjet** nga shembja e sistemit komunist në Shqipëri, shoqëria shqiptare është ende e ndjeshme ndaj kësaj periudhe të errët në historinë e saj. Po ashtu, sipas parashikimeve të ligjit nr.7514, datë 30.09.1991, i ndryshuar, “*Për pafajësinë, amnistinë dhe rehabilitimin e ish-të dënuarve dhe të përndjekurve politikë*”, rehabilitimi i ish-të përndjekurve politikë duhet të kishte përfunduar vite më parë, por për fat të keq, kjo shtresë vijon të mbetet e marginalizuar dhe problem thelbësor i shoqërisë shqiptare.

Në ligjin nr.7748, datë 29.07.1993 “*Për Statusin e ish-të dënuarve dhe të përndjekurve politikë nga sistemi komunist*” përcaktohet detyrimi ligjor dhe moral i shtetit për zbatimin e ligjit e të drejtën për kompensim. Por edhe pse ky ligj fillimisht parashikonte se procesi i kompensimit do të plotësohej në fund të vitit 1994, vetëm në vitin 2007 u miratua ligji nr.9831, datë 12.11.2007 “*Për dëmshpërblimin e ish të dënuarve politikë të regjimit komunist*”, në zbatim të të cilit janë nxjerrë edhe aktet nënligjore, me qëllim miratimin e skemës së shpërndarjes për kompensimin e ish të dënuarve politikë të sistemit komunist.

Përqindja e planifikuar çdo vit në buxhetin vjetor për dëmshpërblimin e ish-të përndjekurve politikë rezulton në nivel të pamjaftueshëm për përfundimin e këtij procesi brenda një kohë optimale, por do të vijojë të zvarritet në vite, duke mos u realizuar brenda afateve të arsyeshme. Iniciativat e ndërmarra disa herë nga ekzekutivi me qëllim ndryshimin e procedurave, e kanë ndërlikuar shpeshherë procesin dhe përsëri akoma nuk ka një afat përfundimtar të plotësimit të detyrimit të shoqërisë shqiptare për finalizimin e dëmshpërblimit për ish-të dënuarit e të përndjekurit dhe trashëgimtarët e tyre. Masat për dëmshpërblimin material përbëjnë veprime të cilat shpesh kuptohen në mënyrë jo të qartë.

Nga institucionet shtetërore përgjegjëse, jo vetëm që nuk janë realizuar detyrimet ligjore ndaj shtresës së ish-të dënuarve, por nuk është përcaktuar as një afat apo datë e saktë se kur do të mbarojë procesi i plotë i dëmshpërblimit, duke shtyrë kështu për një periudhë të pacaktuar e të tejzgjatur rehabilitimin e kësaj shtrese të shoqërisë.

Në vlerësimin e institucionit të Avokatit të Popullit, nuk është e mjaftueshme vetëm njohja e të drejtave për këtë kategori, por ato duhet të realizohen

efektivisht nga shteti, brenda afateve të arsyeshme dhe jo të mbeten thjesht deklarative.

Ritheksojmë se është thelbësore përshpejtimi i dhënies së kësteve të dëmshpërblimeve për shtresën e ish të dënuarve/përndjekurve politikë dhe trashëgimtarëve të tyre, duke vënë në vend të drejtat e shkelura dhe përmirësimin e cilësisë së jetesës së tyre.

Ky proces tashmë përmbi tre dekada po e bën të paarrtshme këtë të drejtë, përse një pjesë e mirë e personave që kanë vuajtur në atë regjim po moshohen e rrjedha e ciklit të jetës është e paevitueshme.

Procesi i planifikimit të kësteve të dëmshpërblimit ndër vite duhet të kish qenë i tillë që procesi të kishte përfunduar, por ende edhe sot mbetet e paqartë se kur do të përfundojë.

Nga trajtimi i rastit të ankueses D.P rezulton se prej datës 14.09.2022 është publikuar dosja e ish të përndjekurit z.M.A.P me nr.***** në faqen zyrtare të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë për përfitimin e kështit të katërt dhe mban numrin e pagesës **75**. Pra, pavarësisht se ka kaluar më shumë se një vit dhe ankuesja nuk është njoftuar nga strukturat e ministrisë, në mënyrat e parashikuara në paragrafin e parë të nenit 14 të ligjit, ku shprehimisht përcaktohet:

“Struktura përgjegjëse për pagesën e dëmshpërblimeve të ish të dënuarve politikë në Ministrinë e Financave publikon, në mënyrë periodike, në faqen zyrtare, listat e dosjeve të gatshme për pagesë dhe bën njoftimin për të gjitha subjektet përfituese, pjesë e listës, nëpërmjet shërbimit postar, njoftimit me mjete të komunikimit elektronik (e-mail) dhe medias publike.”

Evidentojmë se gjatë trajtimit të ankesave të përfituesve të dëmshpërblimeve në institucionin e Avokatit të Popullit, janë vërejtur burokraci të njëpasnjëshme dhe të tepërta për ridepozitime të vazhdueshme të fotokopjeve të dokumenteve të identitetit ose pasaportave dhe të vërtetimeve bankare, që në thelb nuk e ndihmojnë aspak procesin.

Çmujmë se është domosdoshmëri ndërgjegjësimit dhe rritja e përgjegjësisë së strukturave të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, për rishikimin e dokumentacionit të depozituar nga përfituesit dhe njoftimin në kohë reale të tyre.

Ankueses D.P i është publikuar dosja në datë 14.09.2022 për të përfituar kështin e katërt të dëmshpërblimit, veprim për të cilin ajo nuk ka marrë njoftim. Vetëm pas informacionit të marrë dhe orientimit/këshillimit ligjor nga Avokati i Popullit, ankuesja ka ridepozituar në mënyrë të menjëhershme me postë dokumentet e kërkuara.

Për depozitimin e tyre në ministri, ajo ka vënë në dijeni edhe institucionin tonë.

Vlen të theksohet se duhet mbajtur parasysh se ankuesja është në moshë të thyer dhe nuk mund të presë pagesën e kështit të katërt në një fazë tjetër, për më tepër që dosja ka mbi një vit që është planifikuar.

Strukturat kompetente të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë nuk mund të fshihen pas paragrafit të dytë të nenit 14 të ligjit ku parashikohet:

“Brenda një afati 3 mujor nga data e publikimit të listës, të gjithë ish të përndjekurit/trashëgimtarë, të cilët janë pjesë e saj, duhet të dorëzojnë në strukturën përgjegjëse të Ministrisë së Financave dokumentet e parashikuara në paragrafin e mësipërm, i jepet një afat shtesë deri në 30 ditë. Në rast se dokumentacioni i kërkuar nuk dorëzohet edhe pas kalimit të afatit shtesë (30 ditë), pagesa i kalon personave që kanë dorëzuar dokumentet e duhura dhe janë të gatshëm për pagesë.”

Gjykojmë se ky paragraf duhet të shihet i lidhur në mënyrë të pashkëputur e në vijimësi të detyrimit të përcaktuar në paragrafin e parë të nenit 14, të përmendur më sipër.

Për rastin në shqyrtim dhe për asnjë rast tjetër të trajtuar nga ana jonë e për të cilat është ngritur shqetësim në strukturat e Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, nga ana e këtyre të fundit, nuk na është përcjellë informacion që përfituesit të jenë njoftuar prej tyre në çdonjërin nga mënyrat e parashikuara në ligj, të cituara më lart.

Sjellim edhe njëherë në vëmendjen tuaj se gjatë trajtimit të këtyre rasteve, duhet vlerësuar me ndjeshmëri situata dhe vështirësitë me të cilat përballen këta njerëz në moshë tepër të thyer. Për këtë kategori ka barriera dhe mungesë aksesit në lidhje me dixhitalizimin, për këtë arsye duhet që të ketë mënyra njoftimi alternative dhe të verifikohet nga personat përgjegjës në ministri komunikimi me individin në mënyrën më të mirë për ta.

Mendojmë se nuk duhet humbur dëshira e mirë institucionale për të zbatuar dispozitat ligjore në mënyrën më objektive dhe efektive të mundshme në favor të qytetarëve.

Së fundmi, Avokati i Popullit vlerëson përpjekjet e bëra, por rithekson dëshirën dhe nevojën për rritjen dhe përmirësimin e bashkëpunimit në të ardhmen, në kuadër të zbatimit të rekomandimeve të adresuara.

Për gjithë sa parashtrua, në mbështetje të pikës 3, të nenit 63, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku përcaktohet: “Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur konstaton shkelje të të drejtave dhe të lirive nga administrata publike”, si dhe në ligjin nr.8454, datë 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, të ndryshuar, neni 21/b në të cilin parashikohet: “Avokati i Popullit paraqet rekomandime për marrje masash për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ që ka shkaktuar shkeljen”:

REKOMANDOJMË:

- Marrjen e masave të menjëhershme për pagesën e këstit të katërt të dëmshpërblimit, znj.D.P, trashëgimtares së të dënuarit politik M.A.P, duke shmangur vonesat e pajustificuara për ridërgime dhe ripërsëritje të dokumenteve që janë riparqitur së fundmi në ministri.
- Marrjen e masave nga strukturat përkatëse të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë për zbatimin e detyrimit ligjor të njoftimit të përfitueses, sipas parashikimit në paragrafin e parë të nenit 14 të ligjit nr.9831, datë 12.11.2007 *“Për dëmshpërblimin e ish të dënuarve politikë të regjimit komunist”*, të ndryshuar.
- Marrjen e masave organizative për sigurimin e një bashkëpunimi sa më të mirë të strukturave të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë me institucionin e Avokatit të Popullit, në kthimin e përgjigjeve shteruese, duke na informuar edhe për njoftimin nga ana e tyre të personave përfitues sipas mënyrave të parashikuara në ligj.

Në përputhje me nenin 22, të ligjit nr.8454 datë 04.02.1999 *“Për Avokatin e Popullit”*, të ndryshuar lutemi na vini në dijeni për qëndrimin tuaj, ndaj këtij rekomandimi.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj,

KOMISIONERI

Ermonela Ruspi